

Vastaus kirjalliseen kysymykseen hoitohenkilökunnan työturvallisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Katja Taimelan/sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 472/2018 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, että hoitohenkilökunnan turvallisuus voidaan taata?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Väkivalta ja väkivallan uhka on yleinen ilmiö, jota sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö kohtaa työssään. Väkivaltaisesti käyttäytyvät asiakkaat on kasvava haaste, johon tulee puuttua ennalta, jotta väkivallan uhka vähenee. Velvollisuus väkivallan uhan hallintaan on ennen kaikkea työnantajilla. Työnantajan toimenpiteiden lisäksi tarvitaan myös työntekijöiden ja työterveys- huollon aktiivista osallistumista ja yhteistyötä. Työturvallisuuslain (738/2002) mukaan työ on järjestettävä niin, että väkivalta ja sen uhka pystytään mahdollisuuksien mukaan ehkäisemään ennalta. Väkivallan uhkaan liittyy myös työturvallisuuslain yksityiskohtaisempaa koskeva säännös.

Työsuojeluviranomainen valvoo työnantajien toimintaa. Väkivallan uhan valvonta on osa psykososiaalisen kuormituksen valvontaa, jota valvotaan kaikilla toimialoilla vuosina 2016-2019. Väkivallan uhkaa on valvottu mm. osana valtakunnallista yksityisen sote-alan valvontahanketta. Hankkeessa on havaittu, että valtaosa yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikoista on huolehtinut työturvallisuuslain mukaisesti väkivallan uhkaan varautumisesta. Hankkeessa tehdyillä 1400 työsuojelutarkastuksella on todettu, että noin 60 %:lla tarkastetuista työpaikoista väkivallan uhan vaarat on tunnistettu ja niiden hallinta on lain edellyttämällä tasolla. Työpaikoille, joilla on todettu olevan puutteita, on annettu velvoitteita työnantajille sekä väkivallan uhan tunnistamisesta että hallinnasta. Puutteita on mm. ollut menettelytapaohjeissa, perehdyttämisessä, turvalaitteissa ja vaaratilanteiden seurantarjestelmässä. Vaaratilanteita syntyy usein terveydenhuollon työssä yllättäen, mutta ei yllätyksenä. Alalla on tyypillistä, että väkivallan uhasta keskusteltaessa keskustellaan asiakkaiden sairauksista tai muista harkintakykyä heikentävistä ominaisuuksista. Tavoitteena työssä tulee aina olla uhkatilanteen ennakointi ja nollatoleranssi väkivaltatilanteille.

Työsuojeluviranomaiset myös tutkivat vakavia työtapaturmia, kuten väkivaltatapaturmia. Tutkinnan tarkoituksena on selvittää mahdollisuudet estää samankaltaisten tapaturmien toistuminen. Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt fyysisen väkivallan ja sen uhan valvontaan työsuojeluviranomaisille valvontaohjeen vuonna 2015, joka tullaan päivittämään ensi vuonna.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 472/2018 vp

Työsuojeluvalvonnan tavoitteena on työntekijöihin kohdistuvan väkivallan ja sen uhan aiheuttaman kuormittavuuden entistä parempi hallinta. Työpaikoilla tulee panostaa ennakoivasti uhkaavien tilanteiden hallintaan ja toimintatapoihin, joilla väkivaltatilanteen vaikutukset työntekijän turvallisuuteen voidaan torjua tai rajoittaa. Lisäksi tarvitaan toimintaohjeet väkivaltatilanteiden seurausten hoitamiseen ja turvallisuusjärjestelyjen ja -laitteiden toimivuuden säännöllistä tarkistusta.

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen. Tehtäviinsä liittyen poliisi on lähes päivittäin tekemisissä sosiaali- ja terveystoimen toimijoiden kanssa, mm. turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Terveystoimen organisaatiot ovat palkanneet vartijoita sairaaloihin ja terveyskeskuksiin. Näihin liittyviä hyviä käytänteitä tulee edelleen kehittää. Pienten paikkakuntien terveysasemilla ja etenkin kotihoitotyypisissä (yksintyöskentely) tehtävissä joudutaan poliisin saatavuuden osalta turvautumaan yleiseen hälytysnumeroon, johon soittamisen yhteydessä on tärkeää kuvata tilanteen vakavuus, jotta asiaan voidaan reagoida sen edellyttämällä tavalla.

Erityisesti ensihoidon osalta on käyty keskustelua, voisiko rikoslain muutoksella olla väkivalta- tapauksia ennaltaehkäisevää vaikutusta. Rikoslain rangaistussääntelyn soveltuvuuden kannalta ratkaisevaa ei ole teon kohteen asema virkamiehenä. Väkivallan tekeminen on säädetty rangaistavaksi rikoslain yleisissä pahoinpitelyrikoksia koskevilla säännöksillä. Pahoinpitelystä ja törkeästä pahoinpitelystä voidaan tuomita vankeusrangaistukseen. Tuomioistuinten on määrättäessä rangaistusta pahoinpitelystä otettava huomioon seikat ja teonpiirteet, jotka vaikuttavat rangaistusarvoon. Esimerkiksi pahoinpitelyn kohdistaminen työtehtävää suorittavaan, joka sen vuoksi on haavoittuvassa tai puolustuskyvyttömässä asemassa, voi olla tällainen huomioon otettava seikka. Rikoslain rangaistussäännösten muuttamisella ei itsessään olisi suoraa vaikutusta ensihoidon henkilöstön työturvallisuuteen.

Sosiaali- ja terveystoimen taholta poliisilta pyydettyjen virka-aputehtävien määrä on kasvanut viime vuosina. Näiden lisäksi poliisipartioita sitoo lisääntyneet mielenterveyteen liittyvät virka-aputehtävät. Poliisi on kyennyt, tehtäviä priorisoimalla, säilyttämään kiireisimpien hälytystehtävien toimintavalmiusajan lähes ennallaan. Poliisin partiot kohdentuvat käytännön syistä johtuen sinne, missä niitä todennäköisimmin tarvitaan. Tästä aiheutuu viiveitä etenkin palvelutason kannalta haasteellisilla ja harvaan asutuilla alueilla. Ensi vuoden talousarvioesityksessä esitetään poliisin toimintaa vahvistamaan 3,3 miljoonan euron lisämäärärahaa näihin tehtäviin. Lisämääräraha vastaa esimerkiksi kymmenien poliisien vahvistusta vasteaikojen lyhentämiseen.

Helsingissä 4.12.2018

Sosiaali- ja terveystoimen ministeri Pirkko Mattila